

UTLÅTANDE

Lemlands kommun
Kommunstyrelsen
Kommundirektör
info@lemland.ax

Datum
2024-03-21

Kontaktperson
Johanna Fogelström-Duns
Diskrimineringsombudsman

Jämställdhetslagens kvotbestämmelse

ÅOM 2024/11

Ett av Ålands ombudsmannamyndighets uppdrag är att övervaka implementeringen av landskapslagen (1989:27) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män (FFS 609/1986), att informera om lagen samt ge råd och anvisningar hur lagen ska tillämpas. En av jämställdhetslagens målsättningar är att kvinnor och män på lika villkor ska ges möjlighet att delta i beslutsfattande och samhällsplanering. Bestämmelserna i jämställdhetslagens 4 a § reglerar sammansättningen av organ inom offentlig förvaltning och där framgår bestämmelsen att kvinnor och män ska vara representerade till minst 40 procent vardera, om inte något annat följer av särskilda skäl.

Det åligger den myndighet som bereder ärendet att se till att kvotbestämmelsen iakttas. När tillsättandet av en kommitté, arbetsgrupp eller annat organ (inklusive organ som tillsätts för beredningen av olika ärenden) föregås av att kandidaterna utses eller uppställs, ska man redan i kandidatnomineringen beakta att kravet på representanter av båda könen ska kunna uppfyllas. Begärs kandidatförslag in av en utomstående part ska en kvinnlig och en manlig kandidat för varje post begäras. Kan utomstående part inte lämna två namn, bör den alltid motivera varför det inte varit möjligt att föreslå en kandidat av bägge könen.

Tillämpningen av begreppet särskilda skäl ska vara snävt. Ett exempel på särskilda skäl kan vara att ett smalt specialområde efterfrågas och det inte finns experter av båda kön. Det kan även omfatta fall då personernas ställning är avgörande för att uppnå syftet med arbetsgruppen, delegationen, rådet etc (tex att företrädare för ledningen i en organisation eller visst tjänsteuppdrag efterfrågas som medlemmar). Särskilda skäl ska vara kända innan tillsättning och förekomst av särskilda skäl ska påpekas och motiveras i tillsättningsbeslutet.

Leblings kommunstyrelse har vid sitt senaste möte fattat beslut om att tillsätta en arbetsgrupp för utredning och beredning vad gäller revidering av äldreomsorgsplan för Leblings kommun (5.3.2024 § 55), samt beslut om tillsättande av ungdomsråd (5.3.2024 § 35). Till arbetsgruppen för äldreomsorgsplanen har utsetts en man, tre kvinnor samt kommunens äldreomsorgschef (kvinna). Till ungdomsrådet har utsetts fyra kvinnor samt kommunens fritidsledare (man). Konstateras att inget av besluten uppfyller kvotbestämmelsen i jämställdhetslagen 4 a § om minst 40 procent män eller kvinnor. Kommunstyrelsen har i sina beslut inte anført några särskilda skäl till avvikelse från bestämmelsen.

Ålands ombudsmannamyndighet konstaterar att Leblings kommunstyrelse i sina beslut 5.3.2024 § 55 samt 5.3.2024 § 35 inte har iakttagit jämställdhetslagens krav. Ombudsmannamyndigheten uppmärksammar om kommunens skyldighet att vidta konkreta åtgärder för att uppfylla bestämmelserna innan det eventuellt finns särskilda skäl att avvika från jämställdhetslagens kvoteringsbestämmelse.

I kommunens instruktion för ungdomsrådet i Lebling framgår att en ungdom blir valbar till ungdomsrådet genom att anmäla intresse för uppdraget.

Ombudsmannamyndigheten konstaterar att visar det sig att fördelningen bland ungdomar som anmält intresse inte uppfyller jämställdhetslagens krav får detta inte utgöra ett hinder för tillsättandet. Däremot uppmanar ombudsmannamyndigheten Leblings kommun att stryka punkten i instruktionen som lyder "vid val av medlemmar ska man *sträva till* att uppfylla lagens krav på jämställdhet...". Lagkravet finns och förpliktigar. Konkret kan det i stället uttryckas i instruktionerna att kommunstyrelsen uppmuntrar att båda kön finns representerade i ungdomsrådet. Detta bör även framgå i kommunikationsmaterial när man rekryterar till ungdomsrådet och kommunen bör utforska andra konkreta åtgärder som kan vidtas för att uppmuntra ungdomar av båda kön att anmäla intresse för ungdomsrådet.

...